CAPITOLUL VI.

SUFIXELE DE ORIGINE TURCĂ.

SUFIXELE SUBSTANTIVALE.

LIC *(-lî'k)*.

Observaţie. Dr. mr. megl. —Mr. *-lîchĭă*, *-lichĭă*, *-lăche*, megl. *-lọc*, *-luc*. Formele mr. se explică prin influenţa ngr. *-λίκι*.

Funcţiunea.

Abstracte.

O STARE.

Derivate dela substantive.

Arhundlichĭă 'richesse, fortune' (Dal.) < *arhundu* 'riche'. —ngr. ἀρχοντλίκι 'seigneurie', ἄρχοντας 'seigneur, riche'.
Aschitlichĭă 'ascétisme' (Dal.) < *aschiti* 'ascète, ermite'.
ɣiftlichĭă 'ţigănie' (Dal.) < *ɣiftu* 'Ţigan'. (Mih.).
Lihunlichĭă 'lehuzie' (Dal.) < *lihoană* 'accouchée'.

Priatlọc 'amitié' (megl.) < **priatillọc* < *priatil* 'ami'.
Soţluc 'amitié' (megl.) < *soţ* 'compagnon, associé'.

Crăîlîcurĭ s. f. pl. 'ştrengării' (Mold.) < *crăĭă*.

Derivate dela adiective.

Arîlichĭă 'raréfaction' (Dal.) < ngr. ἀραιός 'clair, peu dense, peu serré', mr. *areá* adv. 'peu souvent' < ngr. ἀραιά.
Lixurlichĭă 'avidité' (Dal.) < *lixur* 'avide, cupide'.
Sigurlichĭă 'sûreté, assurance' (Dal.) < *sigur* 'sûr'.

BDD-B19-09 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-08 17:08:15 UTC)

PROFESIUNEA.

Avucatlîchĭă 'la profession d'avocat' (Dal.) < *avucat* 'avocat'.
Cîrbunîrlichĭă 'métier de charbonnier' (Dal.) < *cîrbunar* 'charbonnier.
Cîşîrlichĭă 'métier de préparer le fromage' (Dal.) < *cîşar* 'qui prépare le fromage'.
dăscălăche 'professorat' (Mih.) < *dascalu* 'professeur', ngr. δασκαλίκι 'chaire'.
Emburlichĭă 'commerce' (Dal.) < *embur* 'marchand'.
Picurlichĭă 'păstorie' (Dal.) < **picurîrlichĭă* < *picurar* 'berger'.
Prîmîtlichĭă 'commerce' (Dal.) < *prîmîtii* 'marchandise' =πραγματεία.
Putînlichĭă 'curvăsărie' (Dal.) < *putană* 'fille publique'.

Maĭsturlọc 'métier' (megl.) < *măĭstur*.

ÎNRUDIREA.

Cumbîrlichĭă 'compérage' (Dal.) < *cumbar* 'compère'.
Fîrtîlichĭă 'fîrtăţie' (Dal.) < *fîrtat*.

O ACŢIUNE.

Furlichĭă 'hoţie, tălhărie' (Dal.) < *fur* 'voleur'.
Furlọc 'furt, hoţie' (megl.) < *fur*.

Concrete.

Pîdurlichĭă 'mulţime de păduri, pădure mare' (Dal.) < *pîduri*.

Originea: *-lîk, -lik, luk* (Şăineanu, Infl. Or. I 54), introdus prin :
Ahcilîchĭă 'meseriea bucătăriei (Dal.) — *ahci* 'cuisinier' (Dal.) = turc. *aşčí*.
Ahmaclîchĭă 'sottise, imbécillité; stupidité' (Dal.) < *ahmaklîk*.
Birbîtlichĭă 'libertinage' (Dal.) < *berbadlîk* 'délabrement, déréglement, saleté'.
Cĭuflichĭă 'ferme, métairie' (Dal.) < *čiflik*. — bulg. *čiflik, čiftlik*, ngr. τσιφλίκι.
Cîîmîcînlichĭă 'charge de caïmacam' (Dal.) < *kaĭmakamlîk*.

BDD-B19-09 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-08 17:08:15 UTC)

Dugramagilăche 'charpenterie' (Mih.) < *doγrmagîlîk.*

Fudulichĭă 'orgueil, fierté' (Dal.) < *fodulluk.*

Gĭumerllăche 'générosité, libéralité' (Mih.) < *ğumerdlik.*

Livindlichĭă 'fierté, orgueil' (Dal.) — *livendu* 'élégant' =turc. *levend* 'jeune homme qui a un air chevaleresque'.

Măscărlăche 'honte' (Obed.), *mîscîrlichĭă* 'faptă ruşinoasă, vorbă urîtă şi ruşinoasă' (Dal.) < *maskharalîk* 'bouffonnerie, plaisanterie, risée; malhonnêteté', de unde şi ngr. μασκαραλίκι 'baliverne'.

Munaficlăche (Mih.), *munuflichĭă* (Dal.) 'intrigue' < *münafîklîk.*

Sîcîtlichĭă 'infirmité' (Dal.) < *sakatlîk.* —ngr. σακατλήκι 'état de celui qui est estropié'.

Sîrbislichĭă 'nervozitate, agerime, vioĭcĭune' (Dal.) < *serbestlik* 'liberté; indépendance; hardiesse, courage'.

Şiritliche (Pap.B.), dr. *şiretlic, şireclic* — mr. dr. *şiret*, turc. *şiret* 'malice, méchanceté'.

Timbilichĭă 'fainéantise, paresse' (Dal.) < *tembellik.*

Ibanlǫc 'străinătate' (megl.).

Tamachĭarlǫc 'avarice, avidité, cupidité' (megl.) < *tamakĭarlîk.*

Aralîc 'occasion, aide, place' (Noŭa Rev. Rom. VIII 85) <*aralîk* 'intervalle, distance, espace, temps, loisir'.

Babalîc 'vieillard' < *babalîk.*

Cabazlîc 'plaisanterie, farce' < *hokka-bazlîk.*

Caraghĭozlîc < *kara-gözlîk.*

Cărdăşlîc < *kardaşlîk* 'fraternité'.

Ceaşillîc 'espionnage' < *čaşutluk.*

Geamlîc 'vitrage' < *ğamlîk.*

Hagĭalîc 'pèlerinage' < *hağilik.*

Hanlîc 'titre et dignité de khan' < *khanlîk.*

Mascaralîc < *maskharalîk.*

Matrapazlîc 'affaire véreuse' < *matrabazlîk* 'fraude, ruse, fourberie'.

Mosafirlîc 'visite' < *müssafirlik.*

Mucalitlîc 'plaisanterie, farce' < *mukallidlik* 'imitation, bouffonnerie'.

Murdarlîc, murdalîc 'saleté, ordure' < *murdarlîk.*

Telalîc 'office de courtier; remise perçue par le courtier; courtage' < *tellallîk.*

BDD-B19-09 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-08 17:08:15 UTC)

Ursuzlucurĭ s. f. pl. (Ispirescu) < *uγursuzluk* 'malheur, mauvaise étoile'.

Zorbalîc (Hasdeu, 2095), *ţurbalîc* (Şcz. V 175) 'tapage, bruit' < *zorbalîk* 'violence, état d'un rebelle; injustice faite par force'.

Sufixul a trecut în ngr. sub forma -λήκι, -λίκι.

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-lîc* sunt eterogene şi fac pl. în *-urĭ (matrapazlîc – matrapazlicurĭ)*; — substantivele în *-liche* sunt feminine şi fac pl. în *-ĭ (furlichĭă furlichĭ)*.

SUFIXELE SUBSTANTIVALE-ADIECTIVALE.

GIU *(-ğĭŭ)*.

Observaţie. — Dr. mr. - Mr. *-gi*.

Funcţiunea.

NOMINA AGENTIS.

Duelgiŭ 'duelliste' < *duel*.

Cucigi 'cocher' (Dal.) < *cucĭă* 'voiture'.
Mîγirgi 'cuisinier' (Dal.) < ngr. μάγειρος 'cuisinier'.

VARIANTE.

-agiŭ.

Din *alvagiŭ, barcagiŭ, cîntaragiŭ, fînaragiŭ, harabagiŭ, lampagiŭ, macagiŭ, mahalagiŭ, odagiŭ*, mr. *abagi*, introduse direct din turceşte (v. mai jos), s'a extras *-agiŭ* cu care s'au derivat:

NOMINA AGENTIS.

Laptagiŭ 'laitier' < *lapte* 'lait'.
Povarnagiŭ 'distillateur' < *povarnă* 'distillerie'.
Cosagi 'faucheur' (Dal.) < *cosă* 'fauche'.

BDD-B19-09 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-08 17:08:15 UTC)

Pomanagiŭ < *pomană.*
Reclamagiŭ < *reclamă.*
Scandalagiŭ < *scandal.*

Originea : *-ğî* (Şăineanu, Infl. Or. I 52), introdus prin :
Alvagiŭ, mr. (Dal.) *hîlvîngi* 'celui qui fait et qui vend du helva' < turc. *halvağî.*
Boĭangiŭ 'teinturier' < *boĭağî.*
Cafegiŭ 'cafetier' < *kahveği.*
Cherestegiŭ 'marchand de bois de construction' < *keresteği.*
Chilipirgiŭ < *kelepirği* 'celui qui achète ou qui veut toujours acheter pour rien, à très bon marché'.
Chirigiŭ 'locataire' < *kirağî.*
Chĭulangiŭ < *külahğî* 'rusé, fourbe'.
Cîntaragiŭ 'peseur' < *kantarğî.*
Dughengiŭ 'boutiquier' < *dükkianğî.*
Geamgiŭ 'verrier, vitrier' < *ğamğî.*
Hangiŭ 'hôtelier' < *hanğî.*
Harabagiŭ 'charretier' < *arabağî.*
Lampagiŭ 'lampiste' < *lampağî.*
Lefegiŭ 'mercenaire' < *ulufegi, ölefeği* 'ancien corps de cavalerie turque'.
Lustragiŭ 'décrotteur' (Galaţĭ) < *lustroğu.*
Macagiŭ < **macazgiŭ* < turc. *makas* 'aiguille de rails'.
Mahalagiŭ 'habitant du quartier' < **mahalaigiŭ* < turc. *mahalle* pl. *mahallat* 'quartier'.
Odagiŭ 'domestique attaché à un bureau public' < *odağî.*
Palavragiŭ, mr. (Dal.) *pîlîvrîği* 'blagueur' < *palavrağî.*
Papugiŭ 'pantouflier' < *papučğu* 'cordonnier, savetier'.
Sofragiŭ 'réfectorier' < *sofrağî.*
Tinichigiŭ 'ferblantier' < *tenekeği.*
Zurbagiŭ 'tapageur' (Mold.)—*zorba* 'rebelle, séditieux'.

Abagi 'marchand de drap de Turquie' (Dal.)—*aba* (Dal.).
Cicricci 'qui fait des rouets' (Dal.) < *čîkrîkğî* 'tourneur, qui fait des ouvrages de tour', *čîkrîk* 'dévidoir, rouet ; tour'.
Cumargi 'qui joue aux cartes pour de l'argent' (Dal.) < *kumarğî.*

Sunt probabil împrumutate direct din turceşte şi următoarele,

BDD-B19-09 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-08 17:08:15 UTC)

deşi radicalele nu sunt turceşti :

Barcagiŭ 'batelier'—*barcă* 'barque'.

Fînaragiŭ, ngr. φαναρατζής 'lanternier'—*fînar*, ngr. φανάρι 'lanterne, fanal'

Furnigi (Dal.), bulg. *furnağiĭa* 'fournier, boulanger' < turc. *furunğu*.—mr. *furnu*, bulg. *furna*, turc. *furun* 'four, fourneau'.

Pleacĭcagi (Obed.), *pleascagi* (Dal.) 'maraudeur', bulg. *pleačkagiĭa* 'pillard'—turc. *plačka* 'butin, pillage', bulg. *pleačka* 'proie, butin', mr. (Dal.) *pleaşcă* 'proie ; fam. chance'.

Este interesant de observat că sufixul turc. *-ği* a trecut în rom. bulg. *(-ğiĭa)*, alb. *(-ği)*, ngr. (-τζής).

Genul şi Pluralul.

Substantivele în *-giŭ*, *-gi* sunt masculine. In dial. dr. fac pluralul regulat, *-gĭ*, în mr. fac pl. *-ğĭadzĭ*. Acest plural este de origine ngr., -άδες, v. A. Philippide, Un specialist rom. la Lipsca, 22.

BDD-B19-09 © 1916 Librăriile SOCEC & Co.
Provided by Diacronia.ro & www.digibuc.ro for IP 216.73.217.87 (2026-11-08 17:08:15 UTC)